

Ett liv som spelman och musikanter

Under skoltiden var jag inte särskilt intresserad av musikundervisningen. Samtidigt var jag oerhört imponerad av dragspelsmusik, och de spelmän som trakterade dragspel blev mina idoler. Radion hade två tider i sina program då man kunde lyssna på kända dragospelare. Det var antingen kl 12.05 eller också kl 17.05 vissa dagar i veckan.

Jag började skicka efter dragspelskataloger från alla möjliga firmor, mest Albin Hagströms i Älvdalen. I timmar kunde jag sitta och drömma över bilderna i katalogerna på dragspel som jag hade mycket svagt hopp om att någonsin få.

En bidragande orsak till mitt intresse var grannen Axel Fors. Han hade ett dragspel och var i min mening en märklig man eftersom han kunde ta ut dragspelslåtar efter noter och därmed skaffa sig en förnämlig repertoar. Från sitt lilla enkla spel kunde han ta ut fina musikstycken, t. ex. av Pietro Deiro - en mycket framstående kompositör av dragspelsmusik och än i dag högt aktad i genren. Det blev ofta att gå över till Fors Axel och sitta och lyssna när han spelade. Stycken som jag särskilt minns att Axel spelade var "Gulaschbaronen" av Erik Gylling, som för övrigt blev något av Axels signaturmelodi. Jag minns också att han spelade en ståtlig marsch som hette "I zigenarlägret" och "Poranek", en amerikansk vals. Samtliga stycken har lämnat kvar outplånliga minnen hos mig.

I mitt eget hem fanns inga musikinstrument i min ungdom. Visserligen fanns en gammal cittra på vinden, men den intresserade inte mig. Min kusin, Dunder Carl Ohlsson från Sollerön, spelade munspel. Han gav mig ett sådant

och uppmuntrade mig att börja spela på det. Det gick ganska bra och han skänkte ytterligare två fina munspel till mig. Han är säkert orsak till att jag började spela över huvud taget.

Från denna tid minns jag särskilt födelsedagsuppvaktningar i byn. När någon fyllde år fick jag ofta vara med och spela medan gummorna sjöng. Ibland hände det att någon av dem knäppte på en gitarr t.ex. Maria Åhlström (Perols-Maria). På den tiden skulle uppvaktningarna alltid ske på kvällen före själva födelsedagen. Födelsedagsbarnet skulle helst ha hunnit krypa till sängs för att väckas till:

“Snart i öster bräcker solen mörkrets sky
och vi Kerstin väcker med morgon ny...”

Dessa seder står klart fram i minnet och de kommer troligen inte tillbaka. År 1937 fick jag mitt första dragspel. Det var ett tvåradigt durspel, inköpt i Stockholm av min syster Rosas dåvarande fästman. Jag spelade med detta durspel tills mina systrar Svea och Anna som då arbetade på Gustafsbergs porslinsfabrik, köpte ett femradigt spel och skickade hem till mig. Det var en stor dag i mitt liv när jag provspelade detta.

Vid en majstångsresning i byn omkring 1940-41 fick jag spela tillsammans med Påls Anders och Palm Anders. En minnesvärd kväll. Vid denna tid hade också jazzmusiken kommit in i mitt liv. Detta medförde att jag på postorder köpte en trumpet från Smålands Musikvaruhus i Nässjö. Det var en mässingstrumpet som kostade 70 kronor.

Samtidigt hade Mora Musikkår engagerat en lärare som utbildade nya blåsare. Han var pensionerad musikdirektör och hette Gustaf Lejd, bördig från Våmhus. Han hade tidigare varit anställd vid Flottans Musikkår. Han hade egentligen klarinett som huvudinstrument men undervisade även i trumpet. Tillsammans med Lars-Erik Bohs åkte jag varje söndag morgon på flaket till mjölkbilen från Sollerön. Vi passade bilen i Ryssa och bröderna Brottare från Utanmyra var hyggliga nog att ta upp oss. Där satt vi - tillsammans med de andra krukorna - och skumpade in till Mora för att ta lektioner. Jag hade endast en liten hatt på huvudet och det blåste snålt kring öronen. Jag minns särskilt de kalla åkrarna i Vika, där vi åkte runt och samlade upp mjölkkrukor.

Min första betalda spelning inträffade i Vika år 1940. Det var Selma Fors och jag som spelade på Axel Fröderbergs 40-årskalas. Dansade gjorde man i hans skradderiverkstad och gaget uppgick till hela fem kronor. Bland andra spelningar minns jag att Mauritz Fors och jag spelade på majstångsresningar i Vinäs omkring år 1943.

Från ett evenemang i Föreningslokalen i Sollerön, fr.v. Trapp Lars Karlsson klarinett, Sven Brotters trumpet, Gunnar Olofsson dragspel, Sune Berglund bas och Bus Nils Mattsson gitarr.

Denna vinter hade jag hunnit förkovra mig på trumpet så att jag fick provspela för Solleröpojarna, ett populärt dansband med Sturull Gunnar, Trapp Lars, Bus Nils m.fl. Jag antogs och blev bandet trogen fram till dess upplösning 1957. Bandet spelade två till tre kvällar i veckan på olika platser, från Hälsingland i norr till Värmland i söder. 1952 spelade vi in fem s.k. stenkakor i en studio som låg i Gamla Stan i Stockholm. Min familj imponerades av mitt trumpetsolo i "Extactly like you" vilket självklart sprorade det fortsatta musicerandet.

Under fjorton års spelning tillsammans med Solleröpojarna blev det många roliga upplevelser. Gamängen Bus Nils bidrog ofta med att lätta upp stämningen. Men ibland kändes det dock drygt att åka på våra spelningar. Det blev ofta sena kvällar. Det hände att jag kom hem vid femtiden på morgonen, för någon timmes sömn, innan jag skulle vara på arbetet i Vinäs kl 06.45. I dag är det svårt att förstå hur orken räckte till.

Dansbandet Solleröpojarna blev historia och jag började spela på kalas och andra tillställningar med Tage Larsson på gitarr och Olle Holm på bas.

Med dragspelet i högsätet. Sven spelar på födelsedagskalas i Ryssa

Efterhand begränsade jag spelandet till hembyn och Siljansfors. Trumpeten fick kliva åt sidan för dragspelet. Numera trakteras även en gammal tramporgel som ibland får vad den tål.

Med åren har det också blivit en del tonsättningar och arrangemang, t.ex. musik till Karlfeldts dikt "Var är folket som blåste i djurhorn". Jag vill gärna framhålla att MUSIKEN är mitt livs röda tråd och när jag som spelman och musikanter tänker tillbaka, dominerar de ljusa minnena - och de är många och angenäma. Tack vare musiken.

Sven Brotters

Bland Sven Brotters tonsättningar intar "Vals från Gesunda" en framträdande plats. Sven skrev den år 1946 - ett år då han ofta vistades i Gesunda och fascinerades av byn, av flera anledningar. Han fick sin Aina till hustru och man kan förstå inspirationskällan till valsen även om han själv blygsamt framhåller att det är vacker utsikt från Gesunda. Allt det vackra från denna by har Sven samlat i denna vals.

Senare sattes text till valsen av Rull Elsa Olofsson, gift med Svens spelkompis Sturull Gunnar. Elsa tog fasta på spelmanstraditionen från Måstätt där första egentliga spelmansstämman hölls år 1906 på initiativ av Anders Zorn. Valsen sjöngs f.ö. när Sven uppvaktades på sin 50-årsdag.

Red.

VALS FRÅN GESUNDA

Midsommarnattens skyar
börjar lätta kring Gesundabergets topp
och över sjö och byar
snart en bländande sol går opp
Ingenstans soluppgången
ter sig vackrare än ifrån bergets krön
alltmedan fågelsången
fyller rymden kring Sollerön

Kunde nu ett berg som detta
på sitt minnes slöja lätta
skulle det för oss berätta
om en vacker festival
År och dagar bort förrinner
men i Gesunda vi finner
stenen som oss troget minner
om konsert och högtidstal

Ty här i gröna dungar
möttes spelmän till tävlan för längesen
Måståppans tuvor gungar
som i polska vid minnet än

Då ljödo trioler
från stråkar och fioler
uti ädel fejd
i sommarfager nejd
ett blad i vår historia
(och lyssna)
Alltjämt på sin fela
näcken i ån hörs spela
och som det var
det har lämnat kvar
kring Gesunda en gloria.

--- oOo---

Vals Från Gesunda

av Sven Brotters

Bb Cm F7 Bb

Cm F7

1. B 2. Bb Cm

D7 Gm Gm

Cm D7 1. Gm 2. Gm

Bb Cm F7

Bb Cm F7

Trio Eb Eb D D7

Eb C7 Fm Bb7 Eb

Eb C7 F7 Bb7 Eb

D D7 Eb C7 Fm

Eb C7 F7 Bb 1., 2. Eb Fine